

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

БЕШ ЧЫЛДЫҢ ҮШКҮ ЧЫЛЫНДА КУШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЭЭВИС

Тываның тараа продуктулар белектээр бүдүрүлгө эргеле-
линиң ажил-ишчилери тоску беш чылдың ийги чылын куш-
ажылчы чедишкенин дерлик дөзүп, 1973 чылды куш-ажылчы
белектерин утказан.

Республиканың тараа хүлээп алыр черлери совхозтардан
болгаш колхозтардан 132,3 муң тонна тарааны хүлээп ал-
гаш, оң өл-шөгүн кургак, бок-холуулар арыглар ажил-
дары чорудуп, бүгү шынарларын камгалап алыр хемчеглер-
ни ап дооскан. 1973 чылдың чакы тарылгазына хереглээр
үрөзүн белектели ноябрда эгелзэн. Бо чылын 5 муң тонна
эки шынарың үрөзүн белектээш, садарын планнаан, Ам
2800 тонна үрөзүн белек.

Бо чылын эргеледиң бүдүрүлгелери онза шылгарааннар.
Продукция сайгар план 123 хуу күөсүттүнген. Сооттуг
далган, малга холушкан чөмөр бүдүр өнөөдөр ажил-
боттандырган. Далган бүдүрениңге Чадананың тараа хүлээп
алыр черинде дээрбе чегги эки түнөөлү болуп, декабрь эге-
линде чыл планын күөсүткен. Бо чедишкенинде дээрбениң эр-
гелекчиси С. Седенбалдын, мастер С. Ким-болдун кирген
улуу улуг.

СССР-ниң тургустунганының 50 чылынга тураскааткан
социалист чарышка бистиң бүдүрүлгө черлериниң ишчи-
лери калбаа-биле киришкен. Кызылдың сайгарылга баазы-
ның чарышка чедип алган чедишкенин үнөлөп көргөш,
РСФСР-ниң Белектөөр министрствозу ийги чөргөниң ак-
ша шаңгалын аңаа берген. Юбилейиң чылда үлөөрлөп
ажыл-иши дээр Бай-Хантың тараа хүлээп алыр пунктузу-
нун лаборанты В. И. Комиссарова, Бий-Хеминиң тараа хү-
лээп алыр пунктузунун ажилчыны Л. Н. Комбуштай, Кызыл-
дың тараа продуктуларын сайгарылга баазының ажил-
чыны З. К. Никитчук, Ала-Хеминиң тараа хүлээп алыр пун-
тузунун мастери А. Е. Потылицын оларны «Куш-ажылчы
шылгалар дээр» деп медальдар-биле шыңнаан.

Тараа продуктулар бүдүрүлгө эргелелиниң ажил-ишчилери
тоску беш чылдың шитпирлиг үшкү чылында бердиген
өнөөдөрлөрү хуусаа бетинде күөсүдир-биле бүгү күжүн
ундуруп ажилдаарлар.

Ч. ДОСПАН,
эргеледиң ил инженер.

Бо чуратта Кызыл хоорай-
ның туугуларында ажилдап
турар Валентина Данилинага
удурткан комсомолчу аниж-
тар бригаданың шалышчы-
лары-дыр.

Бригаданың аниж туугу-
жулары-биле танышпай көрө-
линер. (Солагай талалар)
Елена Ховалыг, Чыргал Че-
чек олар өрткөн юбилейиң
чылды куш-ажылчы чедиш-
кенин-биле дооскан. Олар
өөрү анижтар-биле демне-
лип, республиканың аңгелег
комплексиниң уугу туугу-
нун болгаш Кызылдың 12 ду-
гаар кварталының беш каат
чуртталга туугуларының
өрөөдөрлөрү малгаштан, чутай-
ларына база будуп доозула-
рына кирип, эрес-шудуругу
ажылдааннар.

Тоску беш чылдың үшкү
чылында туугуларынның ше-
вер ижинден баа-ла уугу ту-
угулар ажилдаа улаа-дараа
клер дээрн чугаажок.

О. ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОУ.

ХҮЛЭЭНДИВИС

Эрткен чылын бистиң бри-
гадамыс хой чылдың ситенин
га бүдүрүдөн 27 центнер, та-
раа культуларының ба бүрү-
үдөн 16 центнер дүжүттү
эстүргөн. 1973 чылда чер
ажылчылар тараа болгаш өс-
ке-даа продуктуларын бүдү-
рерин болгаш белектээрин кө-
вүдери дээр көдө ажил-
аңгы ажилдакчыларын Бүгү-
эвилел социалист чары-
жын калбары дугайында
СЭКП ТБ-ның, ССР-ниң Ми-
нистрлер Чөвүлелиниң,
ВПСИ-тиң болгаш ВКСМ
ТБ-ның доктаалы чангыс үн-
биле хүлээп албысан, ону
күөсүдир талазы-биле «Ала-
н»

Мадыр» совхозун сугатчы-
ларының кыйгырым дөткөп,
бистиң бригадымыс моон му-
нуна социалист хүлээлгени
алган.
1. 650 га черге чакыс
сугатылганы чорудар.
2. Ол-ла шөгө чакыс суг-
тарылганы ийи катта чорудар.
3. 1973 чылдың апрель 1-
ге чедир сугатчы бүдүрүл-
гө чедир сугатчы бүдүрүл-
гө 1 шитти, 2-2 доккаларын бе-
лектээр болгаш бүгү сугатчы-
ларын тускай шөп, майгы-
нар, көжүн чорудураа чоруду-
гаштар-биле халдырар.
4. Хей чылдың 300 га си-
генин ба бүдүрүдөн 28 цент-
нер ситени болгаш 150 га

тараа культуларының га бү-
дүрүдөн 16 центнер дүжүттү
алыр.

5. 150 га шөгө 20 тонна
органиктер чөмүшчилгени
төгөр.

Бистиң бригадымыс кел-
жигүнери тоску беш чылдың
шитпирлиг чылында алган
хүлээлгелерин чедишкенин
күөсүдир шылдар дээрине
быжык бүүрүлдү. Социалист
чарышка «Ала-Мадыр»
совхозун сугатчыларын кий-
гилдым.

Социалист хүлээлгени
бригаданың нити хуралына
чугаалашкан.

Хомушук ШЫДЫРАА,
«Барлык» совхозта сугат-
чылар бригаданың брига-
дир.

Кара эвес хорзунуг төр-
лөр — көдө ажил-аңгыны
улт девискээр. Мында 29 об-
ласть болгаш автономуг
республика баглан турар.
Оларын колхоз, совхозтары-
ның көдө ажил-аңгы 50
миллион аялгак гектар черлел.
Дөдөгөниң бүдүрүп турар
кон-таразының чарык кези
хиреаи мыда тарып турар.

Кара эвес хорзунуг зона-
ның колхоз, совхозтарына
тарааны болгаш мал чөмү
бүдүрерин улам көвүдери
хемчеглер дугайында Көдө
ажыл-аңгы эртемнеринин
В. И. Ленин аттыг Бүгү-эвилел
академияның оралтак прези-
дентин академик В. Д.
Наливкин алеткел кылган.

Ч а а куш-биле

Улус ажил-аңгыны хөгжү-
дөр талазы-биле тоску беш
чыл планының ийги чылында
бүгү-ле өнөөдөрлөрүн Бай-
Тайгада «Мурнак» колхоз
ажыр күөсүткөн. Колхозчу-
ларын демин ажилының
түнөөлү ол.

Эрткен чылын малдың баш
санын болгаш продуктулар
көвүдериңге колхоз элөөн
чөмүшкенин болгаш. Төрүр
100 хойга онааштар 84 хура-
нын колхоз доруктурган
болгаш чүс хойга онааштар
90-дан өрү хураган аңган
малчыларын саны 13, хой
бүдүрүдөн 2 килограммдан
өзөп эвес дүк кыраан хой-
жуларын саны 28 чөткөн. Бо
чөткөт хой ажалымыга ам-
даа бедик көргүзүлгелери че-
ди ап болуруп херечилел
турар.

Алгы үдө колхозчу малы
торуп эгелзэн. Саманштыктер
аалдары айтанып турар.
Мал продуктуларын көвүд-
дир талазы-биле Бүгү-эвилел-
диң социалист чарыкына
хей-аңг кирген «Мурнак»
колхоз хойжулары малды кыш-
тан хур алырар, чаш төлүн
оскумас дөм-чаа күш-биле
ажылдап туралар.

К. СЕМИС-ОЛ.

1973 чылда Тыва АССР-ниң улус ажил-аңгыын хөгжүдеринин күрүне планының дугайында Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың ЖООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың Дээди
Совединиң доктаадыр болза:

Чүүл 1. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң киргеп
келгени 1973 чылда Тыва АССР-ниң улус ажил-аңгыын хөг-
жүдеринин күрүне планын Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң
План-бюджет болгаш адырлар комиссияларының кирген
эңгирин барындаалай чүүлүг деп санар.

Чүүл 2. 1973 чылда Тыва АССР-ниң улус ажил-аңгыын
хөгжүдеринин күрүне планының дараазында көд-көл көргү-
зүлгелерин бадылаар:

(1972 чыл дүргүзүндө немей өзөр хуузу)
Улетир продукцияның сайгарылганы (чурт иш-
тиний, ийи черге чатырткан) 7,5 хуу
Күрүнең төптүгүн капитал салымшыны 14,6 хуу
Ийи ажил-аңгыны автомобиль транспорту-
нун чүк саарылганы 7,3 хуу
Хем транспорту чүк саарылганы 0,3 хуу

Чүүл 3. 1972 чылда турганын 1973 чылда
көвүдери халдырар:
Күрүне болгаш кооператив садымның үрүмкөтөп

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА,
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Н. БУДУН-ООЛ.

Кызыл хоорай, 1972 чылдың декабрь 29.

1973 чылда Тыва АССР-ниң күрүне бюджетинин дугайында Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың ЖООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалистг Республиканың Дээди
Совединиң доктаадыр болза:

Чүүл 1. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң киргеп
Тыва АССР-ниң 1973 чылда Күрүне бюджетин орулгалар
талазы-биле 62200 муң рубль түнге болгаш чарыгдалар
талазы-биле — 62143 муң рубль түнге, орулгалар чарыгдалар-
дардан 57 муң рубль ажил турар кылдыр бадылаар.

Чүүл 2. Тыва АССР-ниң 1973 чылда Күрүне бюджетинде
күрүне болгаш кооператив бүдүрүлгелеринде база организа-
циялардан орулгалары — саарылга үндүрүп, бүдүрүлгө
фондулары болгаш саарылга акша-хоренгилери дээр төлө-
вирин, ары орулгалардан шилчигелерин, олча-ажык үндү-
рүп болгаш социалист ажил-аңгынын өске-даа орулгалары-
н 29880 муң рубль нити түнге доктаалар.

Чүүл 3. 1973 чылда Тыва АССР-ниң Күрүне бюджетинде
улус ажил-аңгынын акшаландырыны, үлетирүү, көдө
ажыл-аңгынын, транспорту, чуртталга-коммунал ажил-аң-
гынын, улус ажил-аңгынын өске-даа адырларын хөгжүдерин-
ге чарыгдаларын 17462 муң рубль түнге доктаалар.

Чүүл 4. 1973 чылда Тыва АССР-ниң Күрүне бюджетин-
ге — социал-культура хемчеглеринде, бүгү-ниити өөрдиге-
линиң школаларына, ортумак өөрдиге черлеринге, библио-
текалар, клубтар, театрлар, парралга болгаш чырымышкын
база культура талазы-биле өске-даа хемчеглерге; эмгелгелер,
уртулар адырлар база калык камгаламын болгаш күш-
культураның өске-даа албан черлеринге; пенсия болгаш по-
собинелерге база нивалиттер бажыннарына акша-хоренги зо-
евилелни 41290 муң рубль нити түнге доктаалар.

Чүүл 5. 1973 чылда Тыва АССР-ниң Күрүне бюджетинде
күрүне арге-чатырганын болгаш күрүне эргелелинин орган-
нарына чарыгдаларын 2016 муң рубль түнге доктаалар.

Чүүл 6. 1973 чылда Тыва АССР-ниң республика бюджетин
орулгалар талазы-биле 24795,44 муң рубль түнге болгаш
чарыгдалар талазы-биле 24738,44 муң рубль түнге, орулга-
лар чарыгдалардан 57,0 муң рубль түнге ажил турар, кас-
са саарылгазына 1275 муң рубль турар кылдыр бадылаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА,
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Н. БУДУН-ООЛ.

Кызыл хоорай, 1972 чылдың декабрь 29.

1971 чылда Тыва АССР-ниң күрүне бюджетинин сүөсүлдезинин дугайында отчетту бадылаар дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң доктаалы

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң доктаадыр болза:
Тыва АССР-ниң 1971 чылда Күрүне бюджетинин күөсүл-
дезинин дугайында отчетун орулгалар талазы-биле 67872

муң рубль түнге, чарыгдалар талазы-биле — 66038 муң
рубль түнге, орулгаларын чарыгдалардан 1834 муң рубль
түнге ажил турар кылдыр бадылаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА,
Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Н. БУДУН-ООЛ.

Кызыл хоорай, 1972 чылдың декабрь 29.

ЭШ Х. А. САЛЧАКТЫ ТЫВА АССР-НИН САДЫГ МИНИСТРИНГЕ ТОМУЛААР ДУГАЙЫНДА

ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН
ЧАРЛЫ

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Тыва АССР-ниң Дээди Со-
вединиң Президиумунун док-
таалдыр болза:

Мал ажылы — шалыгы фронт

ХЕМЧЕГЛЕР АЛДЫНЫП ТУРАР

Интервью

рин чедип алыр нити чүткүл-
биле күженишкенин ажил-
дап туралар.

Фермаларга кышым үдө сүт
салдазын кудулатпазын
хемчеглерин ажил-аңгы бүрү-
үдө алган. Малга бээр чөм-
ни баш үлүр чымчалдыр хайы-
дырып, хөдүлү, өске чүүлдер-
биле аман болгаш хоолу кини
холуп белектер бээр чөм чөт-
көт «Чыраа-Бажы», «Сүт-
Хал» база СЭКП-ниң XXII
сезондун аттыг совхозтар өрт-

де инек бүрүдөн 6—8 кг
сүтү саап ап турар.
Ой шыпаш «Чыраа-Бажы»
совхозун Шык-Бажы ферма-
зына чөм белектөөр чөткү
тургузуп, инектерин чыгыс
сүт-биле сугаттып, чарбаны
көжөй хөдү хайыдырып
берип турар аларган соонда,
инектен саап алыр сүт илер-
гей-ле көвүзгөн.
Бышкы үдө саар инектер-
нин продуктуун кудулатпас
дөш, бүгү-ле ажил-аңгылар
оларын бүрүн тургузу азырал-
ды шилчиген. Чөм радионун
тээрнштырган.

Чөөн-Хемчик районда мал кыштаглаашкынының байдалы-
нын болгаш малчыларынның социалист чарыжының дугайы-
нын чугаалап бээрин бистиң корреспондентимс районуском
даргазының оралчынды, көдө ажил-аңгы эргелелиниң на-
чалыгы Н. Ч. Куулардан дилзэн. Оң харызын моон
адаанда парладыс.

Бышкы байдалы районда
жарым-берге болуп турар. Хар
уугу чаткан, оң калдына күш-
түг шууган болган бол-
гаш аажок хөрүктөп
каапкан. Ичканган чам-
лык оларларга малдың чер-
ден оттарга бергендеп турар.
Эн-не берге байдал «Сүт-Хал»
совхозун девискээринге тур-
густунган. Ону партия райко-
му, райүүском өрөтөп көр-
гөш, боттуг хемчегтерин ал-
ган. «Сүт-Хал» совхозун Ше-
ле, Иппик деп черлерге тур-
ган. Олар бергендеп чамык
бола мал болгаш хой, өшкү хо-
данарын хары чуга, хөртүк

чөк өске черлерге сайгара кө-
жүрерин организастаан. Анда
кыштаглаашкыны берге-
дөшкенин шак ыңчаар чай-
лашкан.
Районун өске ажил-аңгы-
ларында мал кыштаглаашкыны
эки эртип турар. Мал чөмүн
четир кылдыр белектел, ону
кыштагларга чедирип, күжү
арышкан малдарын уутуп, чо-
мөлдө чөм-биле азырай берген
чорук кышкы байдалын тинге-
лип турар.
«1972—1973 чылдарын
кышкы үзүндө мал ажилы-
нын продуктуларын бүдүрерин
болгаш белектөөрн көвүдө-

ри дээр мал ажилынын ажил-
дакчыларын Бүгү-эвилел
социалист чарыжын калбар-
гы дугайында СЭКП ТБ-
нын, ССР-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң болгаш ВПСИ-
тин доктаалы, совхозтарына,
оларын хойжу бригадалары-
га база фермаларына таны-
жып көргөш, ону боттанды-
рының тодаргай хемчеглерин
ажылдап кылган.
Ам районун бүгү малчы-
нары малды кыштан бүрүн
менди камгалап алыр, ыңча-
ган оон баш санын өстүрерин
болгаш продуктуун белек-

АЖЫЛ-ХЕРЕККЕ КОЛ ӨЗЕК

ХӨНДЕЛӨННИН ХОЙЖУЛАРЫ

Хөндөлөнний хойжу бригадында «Барлык» совхозтун тыва уксалыг хоюн өстүрүп турат. Бригада хойжулар чымыл, ик-сула белектэрини эрткен чылдарынан барык-ла үш натап хойну белектэни.

Мындыг хур чылын 100 баш хойга онааштыр 100 чедир хураган албайн, чогуу наман алыр бис.

Мал болгаш чер ажылынын продуктуларын бүдүрерин көвүдөй дугайында бистиң партиявыстың Топ Комитеди болгаш Совет чакан чоңга чыа ийи донтаалды хүлээп алган болгай. Ол дээрге, совет кижилерин амыдыралы улам-на экинчи дин дээр партиявыстың болгаш чазавыстың база натап ада сагыш салышынындар.

Нурунге дүн садарының планын бригада 100,6 хуу нүүсөдип, чүс хойга онааштыр 76 хураганы, а мурнакчы хойжулар Хомушук Ууртан, Саян Биче-оол, Монгуш Очур, Ховалыг Чамбал, Сарыглар Белек 90-дан 102 чедир хураганнары бүрүн камгалап алган.

Тоску беш чылдың шийтирилг чыла—1973 чылда 100 хойга онааштыр 105 хураганы камгалап албышан, бир хойдан 2 кг дунту кыргып алыр мен, бодунун күжүм-биле 10 тонна сизгини белектээр мен. Өснө эштер мээжинден кууду зөөс хүлээлгелер алырын кыйгырып тур мен.

Мал ажылынын продуктуларын бүдүрерин болгаш белектэрин көвүдөй, кыш-таггаашкыны недишкенин эрттирер талазы-биле Бүгү-эвилдин социалисттик чарымын калбартырыңа кыйгырган СЭПТК-ның, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүленини болгаш ВЦСПС-тиң донтаалын танымып, боттарының бар курлавырларын сапал көргөш, чаа бедиткен хүлээлгелер ал турган бригаданың бүгү хойжуларының нинти хураалыга совхозтун партиюн септерис эч 4. Б. Чылбан-оол-биле кады киришкен бис.

Дараазында санал берген хойжулар Хомушук Ууртаның саналын деткип, 100 хойга онааштыр 95—110 чедир хураганнары камгалап алырын хүлээлгелер. Бо хүнөндө бригаданың хойжуларында 1000 ажыг хой төрөп, оң чаш төлү бүрүнү-биле менди, күш-деңгели эки болуп турар.

Бир дугаарында Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны, хой ажылының мастери, совхозтун мурнакчы хойжузу Хомушук Ууртан сес алгаш, мынча дээн:

Хөндөлөнжилер сөглээн сөзүн төлөтүп ээлеп шыдаар дээрзинге чигининг турбас. Т. ТАЛГАНЧИК.

— Кыштың байдалы эки-дир. Улуг-соок чок-тур, мал ченин четчир саныгы бар.

«Шынның» көрр.

100 ХОЙДАН 100 ХУРАГАН

Тумат Найрал Өвүрүн «Торгалыг» совхозка хой кадар берген соонда беш-беш чылдар өрткөн. Ынчалза-даа ол бодунун адазы, совхозтун хоочун хойжузу Тумат Осур-оолдун арга-сүмөсүн, байлак дуржулгазын ажыгып турган, мурнакчы хойжуларын бирээни алган. Кадарчылап келген беш чылдарының дугурунда ол төртүр чүс хойганааштыр 90-дан өлөш хураган ал көрбөз. А ССРЗ-ниң тургустунганынын 50 чыл оюн байырлаан чылда 100-тен 100-тү менди доруктурган.

Бо анык коммунист хойжунун кыштаагы көрбөз киж челе бээр болза, магадап ханмас. Өдөк чанында бир сараат сизген, бир сараат нотаан сула каратып өртү бээр. А кыштагың кажаа-хораазын ханмачалыг белектээниң чүс дээр силер. Ында чаш хураганнары хүлээп алырыңа бүгү-ле чүс белек: чылыг кажаа, одаар печка, чем салыр кормушкалар. Бо бүгүнү хойжу Тумат Найрал боду белектеп алган. Ол хире кезеж, кызымак киж нияттың малын өстүрүп-даа чорбайн.

канчаар. Ам оң хойлары мырнай күсүк хевэр.

— А тоску беш чыл планын шийтирилг чылы — 1973 чылда кандыг хүлээлгелер салар?— деп, оон айтырдым.

— 100-тен 100-тү алыр сорулганы салган мен — дээн, Найрал чоргаар хүлээлгелерди. Малчынын күзели кычаар боттары дээрзинге бүтүрөөс арга чок. Коммунист сөзүн өлөөр.

Т. ДАМБАНЫН, совхозтун Торгалыг салбырының эргеленчизи.

ДАГЕСТАН АССР. Хасавюртов районун Кирова атыг дуржулга-көрүзүг ажыл-агыйы мал ажылын көгүдөр талазы-биле улуг чедикшириниң-биле алдаржып, сурагжаан. Бо кыш-ка ол ажыл-агый база-ла тергени эки белектенген. Хаваа, икек кажааларынык септеп, чымытлаан. Мал ченин шүүт четчири-биле белектеп алган.

ЧУРУКТА: ажыл-агыйның хаваа фермазы.

Р. ДИНИН ФАТОВУ.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

Оолдап эгелээн

«Алдан-Мадыр» совхозтун Шатта хойжу бригадасы сес кодан черде кыштаггап турар. Ында хойжулар бо хүнөндө оран-сава болгаш мал чени-биле хандырылган. Ам бригадала хой кидин-туугу оолдап эгелээн. Долгар-оол Мадырның коданында 120 хой төрөп, оон хураганнары онча-менди ажаап алдырган. Ынчаарга Мажы Ондарың коданында ажаап турар сакманниктер Д. Донга, М. Ондар олар төртүр 80 хойдан 82 хураганнары менди ажаап алгаш, доруктуруп турар.

А. ДАРЖАА.

ХАЛДЫП ОР, ЧОЛААЧЫ

Кызылдың №1 автобүдүрүлгезинин мурнакчы чолочы, Социалисттик Куш-ажылдың Маадыры Юрий Николаевич Юзенинниң ажыл-херектери-биле танымар дээш челе бердим.

Ол — эрес-сорулук отчугазы кыптыкан, улуг нараттарлыг, бедик чаагай дурт-сымын күдөр киж болду. Ындыг эрес, шалып, маадыр киж-биле умурамып, хөөрөңгү көрбөз болгаш, арай сүрээдөй ааран мендиреңкеш, көлгөн хөзөмни чугааладым. Ынчалза-даа оң чугаанар болганындан девиздинен намдап, ажыл-агыйының дугайын сонугаппадым.

Юрий Николаевичиниң чолочы амыдыралы эгелзден бээр 26 чыл болур. Амгы үеде ол тос кини составыг коммунисттик куш-ажылдың бригаданын уауртпушан, шалыпчы чолочы дитип амылдап турар. Мынча чылдарда миллион ажыг километр орукту эртп., чолочылаан-даа болза, чаңгыс-даа натап озал-ондак кылып көрбөз.

— Машиназынга камныг, бо-ла аштаан-арыггаан, үрели берги дег кезектерини солуп, кошай берген эриилдерин дымзыткан, үзеп-чагган турар киж — деп, кады амылдап турар эки, мурнакчы чолочы В. Борзененко чугаалады. Шынап-ла, оң «ЗИЛ-130» марканыг машиназы кылайтыр чүлгүп каанындан чанынга кылаштап келиринге, киж көрүнүктөлип нөстү бээр болду. Мээң машинаны көрүп турарымы эсерип кадым:

— Чүгө дашты чаагай зөөс, ишти (мотору) база эки болдур ийин дээш, моторун амылдады кааптарга, аяар «сыгыртып» турар.

Маадырдан: — Найы-найы черлерге чүк дашып чоруп тур силер?— деп, айтырарыма:

— Колдуунда-ла Кызыл — Абакан аразында чоруп тур мен. Чамдыкта оруктуң берге участистары Монгуш-Тайга районунче, аны-дунма Моолдун Улангомче чүк чедирип чоругаар-дыр мен — деп, хөөрөңгү Юрий Николаевичиниң уауртуп турары бригадасы ай, квартал планын диктаман амыр нүүсөдип келген. Бригадир:

ниң үлөгер-чизин эдилер турар мурнакчы чолочы Ю. Верилев, В. Борзененко олар шалыпчыларын олурунда чорул планын оналгазын ушчок амыр нүүсөдип келгенер.

— Кол-ла чүве техниканы камнап, ейшаанда септелгенин чорулуп алырында, машинаның «кады» эки-ле болза, амыл буагунур — деп, ол тайылбырлады. Ону 1953 чылда СЭПТ нежигүүнүгө хүлээп алган, оон бээр-ле коммунисттик чаагай адын бүзүрелдин-биле эдилеп чоруур.

Хой чылдарда уре-үңгелдиг амылдап, чылдан чылче бүдүрүлгө планын амыр нүүсөдип келгени дээш «Хүндүлелдиг дем-дээ» орден, «Нүш-аңылыг эрес-маадырлыг чорук дээш» деп медаль, Ленинчи юбилей медалы-биле шаңнаткан. Ол болза мога чок, шуудагы амыл-иши дээрзин херечиле турары ол-дур.

Анык чолочыларга кандыг дузаны көргүзүп турарының дугайын айтырарымга:

— Чаа амылдап чоруур, арга-дуржулгазы эзээш анык кижилерге бергелер турбайн канчаар, ыңдыг таварылгада дуза дилеп келген кижиге билг-мергенжилени харам чокма дамчыдып бээр мен. Чайнык изинде, кыштың соогунда кандыг-даа черге, машиназы үрели берген эжинге дузалаары — чолочы кижиниң хажыдып болбас, ыдыктыг херээ болур чүве — деп, харыялады. Юрий Николаевич АТБ-ниң техника комиссиязының кижигүнү. Оң уауртуп турары, бригадасында тос киж шунтузу коммунисттик куш-ажылдың шалыпчылары.

Бо мергенжилдик кижилериниң дугайында мынчаар ырлап турар:

Дунуругу дег наранашкан дугуйлар
Тура дүшпейн, дескингенни дескизин;
Турлап — одаг манай берди — билер сен,
Туктан холуң кошкаш кылбайн халдып ор.

Халдып ор, чолочы,
Хаттан үндүр халдып ор!

Б. ЧАМБЫТ.

Чадаананың саргаз заводунда дерилгелер эдикчи слесар Ооржак Дугар-оол эки ажылы-биле эш-өөрүңге үлөгерлиг. Ол бүдүрүлгеге ажылдавышкан. Алтайның механика-технология техникумун бот-өөредилге-биле дооскан.

Заводтун коллектив бо чылдың — тоску беш чылдың шийтирилг чымылны планын сорулгаларын хуусаа бетинде күөсөдүр талазы-биле социалисттик хүлээлгени алган. «Оң чедил алыр төлөздө киж бүгүдөң чүлүг куженишкенин-биле ажылдаар апар» деп, бүдүрүлгениң мурнакчызы О. Дугар-оол чугаалаан.

ЧУРУКТА: Ооржак ДУГАР-ООЛ.
А. КОВАЛЕНКОНУН ФОТОЗ.

Агитатор эмчи

Улуг-Хем районда «Куш-ажылдың хосту» совхозтун Эйлиг-Хем салбырында хойнуң массалыг өөлдөшкөмү өткөн. Бо үеде малчыларга мал өткөзүңгү дүзүз нажыгы аныдан-даа артык негеттинер. Кызыл-оол Ховалыгович Чындамны эдилер көнд чоруп турар ууру оо.

Совхозтун Эйлиг-Хем салбырында Чындам он ийи чыл дугурунда мал амын келген. Ынчалаш ол черини малчынык кыжап, кадыр аарыглардан аарымын болгаш канчаар экиерин пат-ла билер апарган. Бо чорук чамдык аарыгларга баш удур көмөч алырыга таарымчалыг.

Эмчи Чындам малчыларга мал аарыгларының дугайында денчаларын помчул, аараан малга баштайгы дузаны канчаар чедирерин тайылбырлап берип турар. Чоокта чаа бистиң аалымска республиканың Дээди Советиниң сессиязының материалдарын таныштырды. Ол методун даяла-ла соуругадым.

Кызыл-оол Ховалыгович малчыларын хуудукчелер бодунуң куш-ажылы-биле болгаш төлөтүп чоруу-биле чаалап алган.

Т. САНЧАП, малчы.

Баян-Таладан медээлер

Мал ажылының Бүгү-эвилдин социалисттик чарымын калбартыр дугайында СЭПТК-ның, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлениниң болгаш ВЦСПС-тиң донтаалы Чоон-Хемия районун «Өлбүр» 30 чылда колхозтун малчыларына шалып-ла таныштырып дооскан. Бо чугаа документти ажыл-ишчилер чүлүлүгүнү хүлээп алган, бедик көдүрүшкүнүгү амылдап турар.

Хоочун малчынар М. Себе, М. Ырын, К. Бадый, К. Шагдыр оларын колхозтарында 10 тонна сизген, 15 тонна саадыны апарып дүжүрү.

О-ла колхозтун Куулар Эртине удурутун 7 кишиниң туугу аныктуу 17 малдыг 5, бода малдыг 2 нажаазының кадыг септелгенин кылаан, малчылар чурттаар 10 ба-жылыг печанын септөөс. ССРЗ-ниң дургуустууганының 50 чымылын юбилейн туту-дур зөөс куш-ажылчы чедикшириниң уушан.

О. САНЫН.

БЫЖЫГ СОРУКТУГЛАР

«Тыва кобальт» комбинаттың парткому партия документтерин солугуна белеткед уезинде СЭКП ТК-нын май (1972 ч.) пленумунун доктаалына дуушур белеткед чорутушкан, партияга чаа кезигуниери хулап алырда, СЭКП Уставынын негеделерин баугаар боттандырып турар. Бодунуң салым-чолун партия-биле холбаштырган кизи дээр, чонунуң болгон Төрөн чурттуң мурунунга бедик хулазгенин, аагылаа, өөредилгеге-даа, амыдыралга-даа үлгерип болур. Иччанга СЭКП кезигуниери азы кандидатка кириби дээр, кижиниң амыдыралына улуг өөрүшкүлүг болушкун-дур. Оон-биле чергелештир бодунга негеделин, харыскалганы камнап күштелдиргени ол.

Гидрометаллургия цегинде мастер Михаил Лазаревти, классификаториктер Илья Монгушту, Анатолий Голышевити, металлург Олег Муравьевти, аппаратчик Геннадий Доставловту СЭКП кезигуниери кандидаттарыга хулап алган. Олар бодурулгенин муракчы ажилчынары болушкан, ажишчылар кобальт концентратын берип турар.

Хову-Акс АТБ-инин муракчы чолалачы Кыргыс Кудажыны кандидаттан СЭКП-нин кезигуниери хулап алган. Ол бодунуң ажилда турары «Зил-130» маркалыг, кокулуг машина-биле бир рейсте-ле 9 тонна кобальт концентратын Хову-Аксиндан Абаканга чедирип, бо хүнерде эрестиг ажилдап турар. Оон дедир чазарда концентратын, дерик-херекселерин өөрүтпүп эвкээр. Ажилына кызымактай, харыскалгы коммунист чолалачы эркен чылда чүк сөөртүрүңү планна 106 хуу жүүсеткен.

Таңды район. О. КОРОДА.

ВАКСМ РАЙКОМУНУН ПЛЕНУМУ

ВАКСМ-нин Барыш-Хемчик райкомунун IV пленумунга районунуң комсомол эге организацияларынын ажил-чорудулгазын улам экижидер хемчеглер дугайында илеткеди ВАКСМ Тыва обкомунун бирги секретары эш А. А. Ромашов кылган. Пленумунуң ажилына парткомун болган партия эге организацияларынын секретарылары база киришкен.

Чугалашкан айтырыг дугайында «Барыш» совхозта, комсомол комитетинин секретары В. Иргит, «Шекпэр» совхозтун партком секретары В. Монгуш, районунуң Пионерлер бажининин директору М. Наман, туберкулезга ууру диспансерде комсомол эге организациязынын секретары О. Богданова, СЭКП райкомунун бирги секретары Ш. П. Куулар болган оон-даа эске аштар санал бергенер.

Пленумга организатиг айтырыг дугайында чуугаашкан, ВАКСМ райкомунун бирги секретары турган Б. Даржааны хулазгенинден хостаан. ВАКСМ райкомунун бирги секретарына мурунунда ийги секретары турган С. Мадыр-оолду пленум сонгаан. Комсомол эге организацияларынын ажилын экижидеринче уланган делгернег доктаалы пленум хулап алган.

Т. ТАЛГАНЧИН.

Агаар суднозун күш-биле хунаап алганы дээш кеземче харыскалганын дугайында ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыы

Агаар судноларынын иштин камнап чурттар аразынын шугурунунга ужуушкуну-нуң айымал чок чорутун бедидер, пассажирлерин болган экижидер кезигуниери амыттын болган надикшынын камгалаарын күштелдирер сорулга-биле ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун доктаалыры болза:

1. Черге турган азы ужууда чораша агаар суднозун күш-биле хунаап алганы дээш — үштен он чыл чедир хуу-саада хосталганын казып шийдер кылдыр доктаадыр.

Черге турган азы ужууда чораша агаар суднозун оорлааны дээш, күш-биле хунаап алганы дээш, күш-биле, азы кызымашканын кылдыр турган шийдиг суулоочу хунаап алыр сорулга-биле хулап алган агаар суднозун оорлаа таварышканын азы эске-даа аар уруктурарын бодурумун дээш —

ончу-хорегизин хавырбышан азы хавырбыш-даа бештен он беш чыл хуу-саада хосталганын казып шийдер.

Бир өвс олар кижилерин өөрүтүп чедирген азы мага-боттар аар кемдешкиниери ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль. 1973 чылдың январь 3.

ХАНДЫРЫЛГАЖЕ КИЧЭЭНГЕЙ САЛЫР

Бистиң кодамыс колхоз төвүндө Ирак, Дус-Хөдүк чогууда. Бригаданың ма-зын турар девискеринде бо чылдыр хар удуз дүшкөн, чамдык кыштарга чамдык чорутуңей халык калган. Иччанга мадыр хуу кыштар, чам удуз медал алы-рынче күжүнишканын улам улгаттарып негеттинип турар. Кыш — малчы-нарга эң-не берге, харыскал-галыг үе болбай. Иччанга сугу хандырылганын биске чадат. Иччала-даа бистиң колхозка бижылган автола-на хойчуларга ховар экер. Ында-хала келгенде, садым алыр бараан чок болур. Мал-чынарыны амыдыралына херек бараанын, оода-ла шай, даглан, чигирин чүте экика-бай турарыл? Райпо баш-таар чери, кодо Советтин

күекому мону кичээнге айбайн турар. Кыштарга элээр үр боу бериле. Бо аразында леу-пиз, беседа тургук, бистиң ажил-амыдыралымыс согу-рар чорутуу дараалар-даа ко-зүбөдө. Мал экичлери, зоо-техниктер ой-ойлөн көз, ар-га-сүмөня кадып турар бол-за, өөрүтүл-ле болур ийик. Кизи өмчөгнө хамаарыш-тыр база ийик сөөртөни чу-галаскалар.

Малчынар мадыр хуу кыш ашар дээш хой ажилды кыл-гып турар. Ынчалзажок олар-ның амыдырал хандырылга-зынче сатып салбайн турары хомудачыг-дыр.

Ч. МААЖЫР, ТЕС-ХЕМ район.

«ЧОДУРАА» колхоз.

ШЫН

АКЫ-ДУҢМАЛЫШКЫ ӨГ-БҮЛЕДЕ

Удмурт АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы П. П. СЫСОЕВ-биле беседа

КАМА тем Удмуртияның согуз талазында Каруш-пата дээр улуг эвс суур чанында эгелээр. Моон ол буурунда баштыг Уралга акыл баткан, чер-черин дамыр-тарын соок сугларын бе-ле шаппышан, төртүтүгүн черинте дедир улуг тем бооп дедир чедип келген. Ол үш акы-дума республикалар: Башкырияны, Удмуртияны болган Татарияны дамыш-тыр хай бадый чыдар. Найраалдың хем бодунуң суу-у улуг орус утбазы Болгага барып кадар.

Совет Удмуртия — бедик хөгжүдүлгү индустрияныг болган механизаттыг кыл-дыр ажил-агыйныг респу-бликазы. Ында бүгү делегей-ге сурагжаан «Ижтэрия» бол-ган дедир улуг саазыл кы-лыр машиналары-даа, адыш-ка салгыра: ой «Орленок», «Космос» деп хемизг транзис-торларын-даа кылып турар. Хааным Россиянын панада хожуудай, карагыт боду-дук кыды-кызыгары чораш-а Удмуртия бодунуң продукция-зын бүгү-ле ажилдешир республикаларга чорудуп турар.

Улуг Октябрь, коммуни-стер партияны удмурт улуска дуулааган. 1920 чылдың но-ябрь 4-те В. И. Ленин биле М. И. Калинин олар удмурт улустун автономнот болуру-

нуң дугайында декретке ат салгандар. Эң баштайгы хой национал-диз совет күрүс Россия Фе-дерация болган. А оод сос-тамынга автономнот республи-калар деп эргелг нежигу-нер бооп кирген. В. И. Ленин хой националдыг күрү-не дугайында марксистич ном-налды чогадыкчы өзү-биле сайзыратышкан, боттарыныг национал күрүсүни тургузар дугайында улустарын күзөл-соруун барымдаалаа, аны-агым нацияларын ажилчы чоннарын долу чангыс ай элелдиг болурунче шилчи-риниң чадаы кылдыр совет Федерация (нэтжымышкы-ны) организацияларын иле-кээс көдүргөн. Чүте Россия Федерацияныг составына турган, чүте улуг Совет Эи-лелиниң бүгү улустарын дуу-лазы-биле бөгүн чоргаар-лаан турар чүдөрүшкү Удмуртия чедип айгыр арга-лыг болган. Совет эрге-чагыр-ганын чылдарында Удмуртия-га 200 улуг бүдүрүлгө чөр-лерин туткан болган ишти продукция бүдүрүп үлгү-рү чүс-чүс катан улгаташкан бистиң хушперин статистика-зы херечилеп турар.

Ижевскине чик автомо-бильдер кылыр заводу акы-дуамалышкы чоруктуң «Зу-луг көргүзү» болган. Ында дөртен ажил националдарын төлөөлекчилери бир демик ажилдап туралар. Ол 200 муң ажил «Москвичлер» кылып үндүргөн болган олар-ны бүгү совет республикалар-нын оруктарында көрүп бо-лур. Завод улам калбарып ту-рар.

Сарапундун Дзержинский аттыг заводунуң кылганы де-ринг-херекселерин Азербай-джанын, Татарияны, Бело-руссияны нефть үлетпүр ажиллап турар, а Татария-ны болган Башкырияны нефтяжылары боттарыныг ээлээнде нефть үлетпүрүн хөгжүдөр талазы-биле биске көзү дуулаажып туралар.

Социализм тургузушкунуң түнелдиге удмурт ажилчыны агы, чурт иштин ителдештирме тыгылган. Чуртундун индустриализацияныг чылдарында бистиң ажилчынарыныс Москвадан, Ленинградтан, Горькийден болган эске-даа хой-хой хоорайлардан келген орус эл-өөрлерден ажилчы мер-гелике өөрөшпүп тургалар. Амыч чүте Удмуртияныг 10 муң кызылгеге-ле — 270 иже-лер болган техниктер, 170 ажил багылар болган кул-тура ажилдакчылары, 100 хе-ре эччилер оонажып турар.

1972 чылдың октябрь 20-де Ижевскиге күрүне универ-ситетин ажиттыганы Удмур-тияныг культуруг амыд-

ралына улуг болушкун, ле-нинич национал политиканыг тивелдештирме база бир хер-ечиле болган. Ол элзи өрө-диге чөриң сөс факультет-теринде он ийи националдар-ныг төлөөлекчилери өөрөшпүп киришкен.

УДМУРТ улус бүгү-дө-э-зи-биле үжүр-бизик чок чоруктап, бүгү-нүнти ор-тумак эртем-билигте чедир хөгжөни оод бурунгаар бо-п турар. Бистиң национал кул-турасы социалистиг реализм-ниң чаңчылыгына шычыг болган интернационалдыг ук-ка-мыларын эң дээр чогаал-дарын ССРЭ-ниң улустарын хой-хой дилдарынче өтүлдүр-ган болган дагыткыда-даа паралаан. А удмурт номчу-кчулар акы-дума республика-ларынч чогаалчыларын ажилчы-биле үргүлчү таы-жып турар. Национал культу-раларын чокумлажыкчыныг болган бот-боттары баала-шчыларынч үрө-түлөөдиг үш илчээр чоруп турар. «Ажилчы агынып, бүгү ажилчы чоннарынч боттү эрге-ажыктарын барымда-лаан, ленинич национал поли-тикамы чорудуп турар чүте Коммунист партия бүгү на-цияларын болган биче-буу-рай улустарын чангыс ай ин-тернационалдыг акы-дума

лышкы чорукка сырый кат-тыштырып, оларынч күжө-лишкенирин чаа иштил-диги тургузарынче устан-дырып шудалар, деп СЭКП ТК-ныг «Совет Социалист-Республикалар Эилелениг 30 чылдыг белеткед дугайында доктаалында чуга-лап турар.

Бистиң партия чурттуг кү-рүне удуртулажык ажи-лын ажилдешир болган ав-томонут республикаларын, ажилчы чоннар депутаттары-нын чер-чер Советтериниң эр-гелерин калбартыр-биле холбаштыр боттандырып чо-рудуп турар. Эилелдешир болган автономнот респу-бликаларын Дээди Советтер боттарыныг сессияларына экономиктиг болган культу-руг тургузушкунуң аныг-агым ажилчыларын дугайында хойчуларын болган доктааларын хулап алыр. Күрүне башкарына ажилчы чоннарын калбак массаларын кырыштырып турар.

Ыдыг күрүне ажилдакчы-ларынча удмурт улустун тө-лөөлекчилери — ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң депутаттары каа эилдиктерин Е. М. Пе-тров болган Социалист Күш-ажылдын Мадыры, савсары В. И. Муравьев, Удмурт АССР-ниң Дээди Сөвединиң депутаттары — Социалист Күш-

ажылдын Мадыры, колхоз бригаданың Л. В. Лазарев, савсары А. С. Самарина, Социали-ст Күш-ажылдын Мадыры, млыл мезикчи П. В. Темни-ков, радио заводунуң ажил-чыны Н. М. Широкова болган оон-даа эске хой-хой кижилерин хамаарыштырып бо-лур.

ССРЭ-ни тургузар дугайында төөгүлүг Декларация-ны хулап алган Советтериниң бирги Бүгү-эилде съездине М. И. Калинин мынча дөп: «Бөгүн, мындыг бөдүгү байдалда бооп турар чүте делегейге чугула болушкун болур. Ам бо үеде, ук болуш-кунуң чугулаа доузу-биле аскертивмеи-даа туруп чада-вас, иччала-даа ол хуу кел-ген тудум-на политиктиг амы-дыралга улам улуг ужуру-ду-а-лыг болу бээр ашаар-даа чада-вас... Бистер мында бөдүгү акы-дуамалышкы ишти амы-дыралдыг баштайгы үндөш таваш салып турар-дыр бис.

Ол мугаанын шыпыны бистиң агы хүнериңе бу-руй бадыйтат турар. Иччан-га бистиң чурттуг бөгүн чедип алган бүгү-ле чүдүлери-бистиң чурттуг бүгү улустар-нын чангыс агыг кылдыр каттыштырган. Коммунист партияныг ленинич политика-зынч түнелан бооп турар.

(СЭТА).

Делегей БО ХҮННЕРДЕ

- Будурүлгелерин күш-ажылчы базымы
- Минералдыг чемишчилгек комбинаты
- Конгресстин хүн айтыры — Индий-Кыдатта дайын чорудулгазы

Социализм чурттарында

ЧАА ЧЫЛДА АЖЫЛ-ИШ

БЕРЛИН. Чаа чылда ГДР-ниң үлетпүр будурулгелериниң коллективтери бүгү-редиг ажилдап эгелээр. Оларынч хой-хөйүңе чаа чыл элээр эрте келген: эр-кен чылын планнарын чедипширин күткөстө, олар 1973 чылдың үлүүне кириштир декабрда-ла ажилдап берген. Ол шудуру күжүнишкенирин түнелан планда ажил ийи миллиард ажил марк түңүг продукция бүдүрүп үндүргөшкөн дөкөдөгөн.

Эйежюстенштадтын металлургия комбинаты «Остун» прокатчылары элчег ооналдажыдан ажил 140 тонна чуга де-мир бүдүргөн, чаа чылда ажил-иштин бедик түнелдиг болуруна чедип алган. Январынч баштайгы хүнүнде Лауххам-

меринч хөмүр-даш комбинатыныг ажил-чынары брикет фабрикаларына он-он вагон хүрүң хөмүр-дашты чорудуп берген. Чаа чылда эң бедик түнелдиг ажил-дарын Ростоктун, Висмарын болган Штральундун далай өртөөлдерин ажилчынары чедип алган.

Ажилчынарыныг коллективтери үлетпүр продукцияны бүдүрүп үндүргөшкөн планнарын күзөдөр бүрүн илтиригил. Бо хүнерде ГДР-ниң заводтарында болган фабрикаларында калбарган ажил-чыныг көдүрүшкүн ону херечилеп турар. Ук продукция эң баштай-ла бо чы-лык 200 миллиард маркадан ажил түңүг болур.

«Үнүш-дүжүт будурулгези»

СОФИЯ. Варна чогууда Девиан шинаадында нарын минералдыг чемишчилгек комбинатын туралар доула-ган. Болгарияны эң улуг иштин комбинаты ол болур. Ам комбинаттын инженерлер, техниктер коллектив оон машиналары биле дегилер ажил ажилдап эгелээнде шинаагынче белеткини берген.

Девианн нарын минерал-дыг чемишчилгек комби-нады кол үш чүгүл—азот, фос-фор болган калж холумак-тыг чемишчилгек буду-рер. Комбинат эң чаа дегилер-биле ченосагын. Агаа будурулгө ажилдары болган башкарылганы электрон-салага техниказынч дуу-зы-биле боттандырат. Комбинаттыг будурул продукцияныг хемчээл чуртта кыл-мал чемишчилгектерин ажилдап турар үш будурулге черинч — Димитровград биле. Стара-Загорскиниг комбинаттарыныг, Врац заводу-нуң продукциязы-биле деце-

жир. Ол комбинаттыг ажил-далга кырырге, көдө ажил-агыйны минералдыг чемиш-чилгектер-биле хандыра-ныг айтырып нургулайында шилтиреттинер.

Комбинатты совет тускай эртемилериниң дуузы-биле Софийныг «Химтеглева» институту төлөөлөө. Оон туудуруларынч болган ажилдакчылары будурулгын хой нуруузу Совет Эилелин-ге, эске-даа чурттарга, ала-чурттуг будурулге, черлерин-ге тускай белеткедир эркен.

Чаа сорттар

БУХАРЕСТ. Румын селек-ционерлер эки түнелдерин чедип алган. Олар көдө ажил-агый культууларыныг хайлак чүс хире чаа сортун өстүрүп үндүргөн, будурул-геге ажилдагы-биле негет-реткен. Оларынч аразында кызыл-тастың чаагыл дүжүт-түг «Ловин-10» болган «Иту-рун-195» сорттары бар. Олар-ны совет «Аврора» болган «Кавказ» сорттар-биле хай-накташтырып турган өстүр-

ген. Ол совет сорттарын ру-мын тускай эртемчилер бе-дин-биле үнелеп турар. Чаа сорттар бир гектардан-на 80 ажил центнер дүжүтү берип турар. Кукуруузыны үнелг хайлак хой-хой сорттарын та-раа болган техниктиг кул-тураларынч Фундулда төп эртем-шылчыл институту-

нуң эртемденери, дуржулга станциялары өстүрүп үндүр-ген. Хайлак «230» болган «130» сорттар онза чаагыл дүжүт болган. Олар үш чыл дургуузда бир гектардан-на ооруула-биле 70—90 центнер, сугаттыг ажил-агыйлар — 95 ажил центнер дүжүтү бе-рип келген.

(СЭТА).

АФГАНИСТАН. «Джангелани кылган» деп бижикиг автобустары, андазынары, на-состары, станоктары болган эске-даа ыдыг кылыгыны чурттуң хоорайлары-нын кудумчуларында, хову-шөлдеринде болган будурулгө черлеринде бо-ла нөрүп болур. Ол бүгү чүдүлөр болза Совет Эи-

ленинч техниктиг дууламчызы-биле тут-кан Джангелан комбинатыныг продукция-зы-дыр.

ЧУРУНТА: комбинаттың механиктиг цегинде.

3. ПЕНСОНУҢ ФОТОУ. (СЭТА-ныг фото-техникизы).

Совет киноларнын чедишкенин

ГАВАНА. (СЭТА). 1972 чыл-да Кубаның чогуна көргөс-көн, долу хемчээдиг, эң эки 10 кинонуң дөртү—совет кино-чурттар.

Кубаның киникритиктери үнелеп демдегелгэ кино чогаалдарынч аразында

уран чурумалдыг совет «Эге», «От чааиктырылганы», «Ван акык» болган «Лир хаан» деп кинолар база куба автор-ларынч уран-документалдыг ийи кино-чурту бар.

Ол кино-чурттарда көдүр-ген темалар үнелг бейдалы-

га чогулгалыг, ханы ишти-лел-политиктиг утлапалы-кыныг, уран чүлү талазы-биле улуг үнелг, кижизилде-геге ужурудуалыг. Иччан-га оларын эң эки кинолар кылдыр саван деп, Кубаның парлалганы демдегелгэ.

Индий-Кыдатта: патриоттар атакалавышаан

● ПАРИЖ. (СЭТА). Патриотчу күштер дайын чоруду-галарын Мурлу Вьетнам-ныг бүгү девискеринде а-жык алышкыткен.

Орта паттарга олар Ко-кум хоорайны мырмал ко-гунда чалча шериглерин кызгадан үндүрер дээр ора-лажыкшынары чедипшир чок болган. Хосталганын улусту ченектиг күштер кез-терин чалча шериглерин шаап халдан бөдүлгөшкө-шкенин бадыйг болган ишт-илерин туучушкунулар-биле бұурааган. Дайын улуг ко-гаралдыг таварышкан.

Донгхви, Вьетнын болган Кханхоа моголурга тул-чукунулар үргүчүлөп кел-ген.

Информация агентиледери-ниң дымдыг турарын бұу-раа алыр, камбоджа па-триоттар Кооменинниг шуут чогууда чедипширин да-йыдажып турар. Адаа олар дайынны күчүтүп атака-лааш, күшүгү бижылганга

той-хой камгалап туруш-тарын дамырып үндүргөн.

Камбоджаның найыс-ла-дында 35 километр иракта Триманн хоорайны шуут чогууда туучушкунулар база үргүчүлөп турар. Патриот-тер дайынны атакалап кир-ген, чурттажыкы элээр хой девискерлерден үндүргөн.

ПАРИЖ. (СЭТА). Лаостун национал-хосталга армия-зынч дайымчылары Вьетна-дан 100 километр согу тала-да Салапукег хоорайныг де-вискеринде стратегтиг чу-гула оруктар бедирнече дайыма удуз шынчыг туучушкунулар-биле буу-рааган үнелг.

Салпукег хоорайныг эр-кен негедияны сөөдүлөдир эгелээр. Адаа Лаостун па-триотчу күштери чурттажы-лыг Муонгкис деп черин хостап алган.

той-хой камгалап туруш-тарын дамырып үндүргөн.

Камбоджаның найыс-ла-дында 35 километр иракта Триманн хоорайны шуут чогууда туучушкунулар база үргүчүлөп турар. Патриот-тер дайынны атакалап кир-ген, чурттажыкы элээр хой девискерлерден үндүргөн.

ПАРИЖ. (СЭТА). Лаостун национал-хосталга армия-зынч дайымчылары Вьетна-дан 100 километр согу тала-да Салапукег хоорайныг де-вискеринде стратегтиг чу-гула оруктар бедирнече дайыма удуз шынчыг туучушкунулар-биле буу-рааган үнелг.

Салпукег хоорайныг эр-кен негедияны сөөдүлөдир эгелээр. Адаа Лаостун па-триотчу күштери чурттажы-лыг Муонгкис деп черин хостап алган.

АКШ-тың конгресзиниң сессиязынын ажиттынганына

ВАШИНГТОН. СЭТА-ның корреспондентиниң дамы-дып турары болза:

Сонгудалар болган чаа чыл байырларды-биле хол-баштыр ийи ай иштинде уруктешишкени сонда аме-риик конгресс бодунуң ажи-лын январь 3-те эгелээр.

Конгресстин чугаалажыр айтырылганында АКШ-тың Индий-Кыдатта чорудуп ту-рар дайыны эң чинг болуп артын турар. ВДР-ге удуз араатанжыг бомбалажыкчы-нарын Вашингтонун калбарган чорун сенаторларынч болган конгрессменеринч аразыга улуг шугуңдулгедик калбар-ган. «Ньюсу» журнадын

бижиң турарында алгыра, ол бомбалажыкчы болза Согуз Вьетнамга удуз көдүрүш-кунуң дипломатияныг ажилдааны болуп турар. «Ин-дий-Кыдатта болуп турар, өлүрүшкүндөр болган үргө-дүшкүндөр бистиң чурттуг төөгүгүгө көстүп нөрбөн үлгүлөдүр» деп, сенатор Д. Макфери чугаалаан, ыч-чанга эске-даа сенаторлар-биле кады, кылмып турар үгү-дөлгөдүн дугайында ад-министрацияныг удурутку-ларынч Капитолияга тайыл-быр берип чүте чугаалаарын ол негези. Индий-Кыдатта бү-гү-ле үлгүдешкенин ажи-шалаандырынч доп-доран

соскадынын дугайында хойлу төлөөлөшкөн кыяр болуп турарына А. Крестой болган конгресстин эске-даа кезигуниери чарлаан. ВДР-ниң 20 параллелден согу тала-да турар девискерин бом-балаары соксадыр дугайыг декабрь 30-де Ак бажынч чарлааны конгрессе вьетнам айтырыгын чугаалажыры оксатпас. Дайын ам-даа уламчылашкан, тайбынч кереэнигге ат салыры саадап турар дээрине «Вашингтон пост» согуз бижээ. Вьетнам айтырыг болза «айы-даа жа-нууда чашып үнүп келгирин-ге белең айтырып болуп ар-тышкан. Конгресстин сессия-зы конгресстин болган ча-

аагын аразында «өрүдүл-дөдүлгө» байданында ажитты-нып турар дээрин согуз дем-деген турар.

Чааа биле конгресстин ара-зыга чинг уксудешкенин-нер экономиктиг айтырыл-галарына база болур. Ажилчы чоннарга удуз у-лашкы, ажил төлөвирин бо-лаш ортоктерин контролдоо дээр талазы-биле чазактын бүрү эргени узадыр дугайында айтырыгны чазактын тургусканын конгресс уда-вас чугаалажып коор.

Парламент чангыс ай баш удуз бижик турарында алгыра, ажилынч өргө-үе-лениң куудулап турарына

удур демсел деп чүгөс сы-лап алган, бо сак-хоу чылды-га

КУЛЬТУРА

Ч а а ы р л а р

Республиканын улусту чогаалдык бажычыга профессионал болгон бот-тымынгар композиторларын чыгармачылыгы үчүн бүгү көп турар. Чоокта чыгармачылык комиссия 22 чыгармачыны тандаган.

Чогаалчы Сүрөн-оолдун сөзүнө бот-тымынгар композитор Борис Чамбыттың «Чыгыш», А. Хуураактың «Мадар күштүгү совет чыгармачысы» деп сөзүнө Сагды Кадыр-оолдун иштин мурдун, О. Кан-оолдун «Соок-Прей» деп сөзүнө О. Кысыбайдын урутарга таарыштыр бажыны аалгаан комиссия эки деп санаган.

Чыгармачы бажычыга тусай комиссияга мураларын сөзүнө кичинекей уулдарын. В. Серен-оолдун «Кады куртаал» деп мур сөзүн комиссия мактаган. Биске көп турар мурларын чыгармачы ам-даа кысым дээр-ин айтып болур. Күш-ажыл, мурнакчылар, байырактарда макташкылар дээр өскө-даа чүдүлгөн кичинекей алаа деп. Ол иштин чогаалчылар-биле композиторларын ара-сында чогаалдык чыгармачылар халы болгон турум утталыг чараш мурлар улам көбүдөр иш.

Д. ШАКТАР.

Солун диспут

Сут-Аксы Культура бажынын залын хей кичи доолор олурган. Ол Культура бажынын болгон зона айы-биле топ библиоте-ка чыгармачынын орта-нистааны «Коммунизм үе-зинин кичи калдыг болу-рул?» деп диспут олур-ган. Диспутту иш-да ортук школанын баш-кызы Тугуш Олаз «Ком-мунизм деп чүл?» деп эге-лиг доолу айткан. Биле айткан. Куулар Мадар, Антонина Монгуш, Тамара Бара-Сал, Сут-Аксы орту-мак школанын бажылары Сат Торушпан, Алек-сандра Менге-Назын олур-ган. Сал-Олаз, Антонина, Монгуш, Тамара Бара-Сал, Сут-Аксы орту-мак школанын бажылары Сат Торушпан, Алек-сандра Менге-Назын олур-ган. Сал-Олаз, Антонина, Монгуш, Тамара Бара-Сал, Сут-Аксы орту-мак школанын бажылары Сат Торушпан, Алек-сандра Менге-Назын олур-ган.

О. БОРАШ.

ЧОННУН ЧОГААДЫКЧЫ ЧОРУУ

Нью-Йоркка «Шыдыраа» Чон болгон барыны чүк, эр-кен болгон амгы үе» деп ат-тып шыдыраа оюнуну ты-ылганга болгон оюн бола-ларын дүзү-хейлерине тураскааткан делеге болгон. Ишда ортаагы чүк чыгармачы-ага, бо хүнере чедир шыдыраа оюнуну бодалары-нып, хейлерини аны-бүрү чыгармачынын коллекцияны Австралидан, Италидан, Кы-даттан, Совет Эвелегинде, Япониядан болгон өскө-даа чурттардан өскөк дептеп көргүсөн.

VI—VII чүс чылдарда шы-дыраа аны-баштай Индияга тынган, дораан-на калба-биле Азияга тараан, а IX чүс чылда — Европага баса-көстүп келген.

Ону эгизинде сөөк-биле ой-наар адаалыг оюнунга де-мелсеп, сөзгөшкөнүп көр-үп тургузган. Ишчала-даа XIII чүс чылдын төнтүгүлде Джекоб де Сессолис деп ки-жи шыдырааны камгалап, та-ылдыр ном парлап үндүргөн.

Мун амыг чылын дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Нью-Йорк делегезинге көргүсөн шыдыраанын хей-лерини аны-бүрү болгон. Шыдыраа хейлеринге христия-нар биле варварлар, индия-жилер биле англи-эжелечил-ер, көбөйдөр биле америк индиялыр сегиржин алыны-кынынын чорудуп турар кыл-дыр-даа көргүсүлдөн болгу-лаар. Амгы үеини америк шы-дыраа хейлеринде республи-качты партия биле демократ-тарын аразын демселен көргүсөн кылыгыр-даа бар.

Лаштык калын өнгүр кыл-дыр доолуу, шаажан 1928 чылда кылган совет шы-дыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

Шыдыраа аны-баштай дур-гузунда шыдыраа туруп кел-ген болза-даа ойнаарынын хү-рүм барык-ла өскө-дөр. А шыдырааны бодаларынын дүзү-хейлерини чүрт-чүрт азы-биле, оон чурттакчы-ларын амыдыралына хол-башты чогаатынып, аны-нактыдыгынын даан бо-лаан бодалы-биле тургустун-ган.

ДОСААФ лотереязы

ССРЭ-нин 1973 чылда бир дугаар үндүргөн сөскө ДОСААФ лотереязынын билеттерин чурттуу хоорай, суураарында январь 2-де сала берген.

СЭТА-нын корреспонденти-ан ССРЭ-нин ДОСААФ ТК-агына баарга, мынчалдыр дынкаткан. Сөскө лотерея пий үндүргөнгө, Оларын ой-наашкылар саны эрткен лотереянын ойнаашкыларын-га деңгээлге, 7 миллион 200 муң турганында 8 миллион 160 муң болурунга чедир ко-күдөр. Олчалыг билеттер 1280. Оларга таварышканар «Волга» (ГАЗ-24), «Москвич-412», «Запорожец-968» авто-

мобилдердин болур. Оон өскө уруг түндүг ойнаашкы-ларын аразында он тос муң беш чүс мотоцикл, моноп бол-гош чада-терге, 55 муң амыг радиоприймк, магнитофон, он чеди муң амыг кинокаме-ра, фотоаппарат, өскө-даа ак-па-бараан ойнаашкылар бар. Билет өртөз 50 көпөк.

Ойнаашкылар тиражы би-ри үндүргөнгө хамаарыш-тыр — 1973 чылдын июнь 30-де, ийги үндүргөнгө — 1974 чылдын январьда болур.

ДОСААФ лотереязында кирген хореңги камгала-мас-салыг амыды болгон шерит-техникте спорт хейлерини хөтүдөргө амыглаттынар.

Баштайгы номерлер

«Сут-Хал» советтун Ишкин салырынын малчынарына Ооржак Куукаал сөскө 3 чыгармачы, сөткүүл, ча-га-бикчи чедирин почтачы-лар, улак кодынарында поч-тачын таныма кичи-даа чок.

Почтачы О. Куукаал ка-дыр-Берт Шам-Шунжун, Ал-дым-Ишкенин болгон Шеле-ниг малчылар тургалары-га амыдынын айы-биле ула-дараа бо-ла чеккен турар. Малчылар почтачын, бар-башында 1973 чыгармачы баштай үнгөн солунарын ап номчаанар.

О. ДАМЧАЙ-ООЛ.

Шыдыраа маргылдаазы

● ГРОНИНГЕН. Европанын эң шыраа дээр амык шыдыраачыларын ишда бооп турар маргылдаазыда О. Романович бири чыгармачы-даа берби, мурал чоруп турар. Совет мастер англи шыдыраачы Э. Мале-биле хайымнашкан, чеди оюнун соода 55 санын чоруп турар.

● ГАСТИНГС. Гросмейстер В. Уильям (ГТР) болгон англи мастер В. Харетон олар ишда бооп турар чурттар аразынын шыдыраачыларын маргылдаазында мурал чоруп турарлар, ол маргылдаага алды салыг болгон, ам олар-нын кайма-даа 45-45 санын бооп турар. Олардан дани гросмейстер Б. Ларсен чүлге чартыг сан социал турар. Ол баштай шпел У. Андерсену болгон венгр Г. Гариты удуу алган, мынчалдаа Уильямга уттуруп каан.

В. Сислов амыдынында 25 санын. Ол Д. Драйкович (Югославия) болгон Андерсен олар-биле чедип-тоску чер-лерин үлөшүп турар.

Баштайгы аштырышкын

Чурттуу он бир катан чем-пионеры — Москанын ди-намичулары ССРЭ-нин ячыл-гик хөкөй талазы-биле би-ри чери дээр маргылдаа-нын январь үште болгон ужуражышкыны баштай-гы аштырышкына таварыш-канар. Олар Первоуральски-ге «Уральскы трубинин» ко-мандага 4:6 санга уттурган. Оон турганында Алма-Ата-нын динамичулары мынкан, кыйын кылар.

кан ужуражышкынынын түнелси мындыг болгон: «Ди-намик» (Алма-Ата) — СКА (Ха-баровск) — 3:1, «Зорький» — «Енисей» — 7:2, СКА (Сверд-ловск) — «Волга» — 6:3, «Ди-тейшкы» — «Локомотив» — 4:2, «Водник» — «Кузбасс» — 4:3, «Вымпел» — «Юность» — 4:0. Эң чыгармачы кирип кичи Николай Дураков (СКА, Свердловск) болгон. Ол — 18 ячын кирип.

ССРЭ — АКШ — 13:3

НЬЮ-Йорк. (СЭТА). Москанын хөкөй талазы-биле шпелдер командалы АКШ-тын шпелдер ойнаашкыларын-дын командалы-биле чыгармачы маргылдаага ужураш-кан, оларын 13:3 санга тил-дөө. Маргылдаага Петров үш, Харамов биле Михайлов — ий-ий шпел киригенин. Оон арткаарып Лебедев ийи, Якушев, Малицев, Боду-нов болгон Видуков — бир-бир санавары киригенин. Совет хөкөйчилер оон мурунда кыйын кылар.

ЧССР-нин «Дуклава» 6:3, Канаданын шпелдер коман-данын — 12:3 санын уткан. Бистинг Бистинг спортсмен-нерин «Делегация кубок» дээр маргылдаага бири ша-кылда чалаан алганар. Бо маргылдаанын эң дээр ойнаашкы Александр Рагу-лин деп санав турар. Бистинг команда чанар мурунда аме-рик хөкөйчилер-биле ам-даа ап хуууң үш ужуражыш-кынын кылар.

телевидение

МОСКВАДА. 13.30 — Дамчалдаар про-граммасы. 13.35 — Медоор. 13.45 — Хей сериалы урак-чо-чон телефалык баштайгы көргүзү. «Пан Самоходчик» биле Тамплиеры. 4-й серия. «Чер шпелде буузагагыт чер». 5-й серия — «Тампли-ерлерин шыгаа». 14.55 — Оңуң телекөргүзү. «Дирит амыттар оранында» 15.55 — 16.05 — Чалсар. 16.05 — «Со-циализмдин делегетин». 16.35 — «Познания». Чаа шулак. 16.50 — «Херек үлөдөкчин Уэм-ли стадионда». Урак-чечен филм. 2-й серия. 18.00 —

«Уес». Информастыг програм-ма. 18.30 — Оңуң телекөргү-зү. «Волжаник» деп улау-зү мур, таңы анысболук кон-церти. 19.00 — М. Анваров — «Хүн бүрү-ле» 2-й көзө, 6-й эге. КЫЗЫЛДА. 20.20 — Телемателер. 20.35 — «Эдуард Вайральт». Докумен-тальды филм. 21.00 — Телем-ателер. 21.15 — Чаралдар рек-лама. МОСКВАДА. 21.20 — «Эртемик» болгон културанын чүгүлө айткыч-лары. «Педагогика эртеми болгон амгы үе-чадаа оон чүгүлө соруугалары». 21.30 — 22.00 — Чалсар. 22.00 — «Литера-турал номчулук. К. Симонов» туң «Дайын-чаа чок чороб хонук» деп чаа тоонукундан үзүндү. Автор номчулук. 22.30 — «Уес». Информастыг програм-ма. 23.00 — «Орус кыш» деп урак туңга фестивалы-нын көндөрттеринде. 23.45 — 00.30 — «Оңуң телекөргүзү» амыттар. Дамчалдаар А. Алек-сий чорудар.

Редактор В. С. ШАРАВИН. «ВОСТОК»: «Мен тип, Ле-ни» 11.00, 13.15, 16.50, 18.40, «Петербург-биле байыраага» 15.00, 20.30 шактарда. «ШОНЕР»: Муну чыгармачы 9.00, «Адыр, манай» 10.30, «Хүн бүрү-ле» ужураалар» 12.30, 14.40, 16.40, «Элордер» 18.40, 20.40 шактарда. КОМПЛЕКСИНИ ЭКСПЕ-ДИЦИОННИ КУЛЬТУРА БА-ЖЫНЫ: «Том Сойерин ужу-раалары» 15.30, «Поезд» 19.30 шактарда.

КИНО

ЯНВАРЬ 5-ТЕ. «НАЙРАЛ»: «Өрт машина-сы сакан ап тур бис» 10.00, 11.45, «Ынакшыга чогулук» 13.30, 15.15, 17.00, 18.45, 21.00 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Арга-арыг баллаады» 11.00, 13.10, «Дуу тала диннаар» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

ЯНВАРЬ 5-ТЕ. «НАЙРАЛ»: «Өрт машина-сы сакан ап тур бис» 10.00, 11.45, «Ынакшыга чогулук» 13.30, 15.15, 17.00, 18.45, 21.00 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Арга-арыг баллаады» 11.00, 13.10, «Дуу тала диннаар» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

СИЛЕРНИН САНАЛЫҢАР?

Арагалаашкы-биле демселсе административтик хемчег-лерден аягыда хой-иништин ролу улуг. Оон хей-лерин хей амык. Маңа эки чыгармачы сагымы, ону хүн-дүдөргө дээр, өскө-даа бодалар баса-ла созуу. Ол дута-йында «Турдо» сөлдуга парлаан адаанда чаганы номчутку-вуд кичинекей бараалгаттымыс. Адаа хамаарыштыр са-вал-онал чүе?

Бистин Ереванда ээрик килер сергидир чыгыс-даа чөр чок. Ол селерге эддегит-те боор ате? Барып-барып вишторадик чагай дүңдүч чып турар болгон ол кат-тан арага бөдүрери сайы-раан Арменияда де! Ол ара-ны өг-бүлө бүрүзүң столу-га шай деп салып каан тура-ры чачык болгон чөдө аш.

Чөдө ишчаш бистин хоораймыстың куудумчуларынга даштаар хүнүрдө бейин ээрик килер көстүрү хо-вар.

Оон ужуру чүдө? Арагалаашкыга болгон ал-кологотомго удуу демсел та-лазы-биле хемчегтер дутайы-нда даштаалдар үшөн соода өскө черлер-биле бир дөм бисте чогуру хемчегтерин ба-за ап чоруткан.

Магазинерге, ресторанига арага салырып чуртуктууна, ону салгыны турардан хей-иниш ишчын негедени тургузуп турар. Ол хемчегтер-

лурин чажыдап эгеден кичи-элдери болур. Маңа холбаштыр мындыг таварытаны сактып кездим. Бир катан милиция килдизин-ге участок инспектору чорби хире харыг амык оолду өскө-келген. Оон ээрик улау, туралыг көчүт болгон. Ин-спектор ону судка чедер деп саяал үндүргөн. Оол ону тоолаан-даа, Ынарга мили-ция начальниги подполковник Л. Македун мыйча диди: «Оолдун өг-бүлөсүн билдир мен. Оон орунга оолду кы-ган адаан келдиртсевиесе эки боор».

Ону дыңдап, ээриктег тур-галы дораан-на чиде берген. Харын: «Чүлге кырган-адам Артинин-ле келдиртпейн кө-рүдөр» деп килдиз ачалы-нигинден чынып дилет эге-лөө. «Кандыг-даа хемчег хү-лөргө биле мен, бажы-нык дыдырын дугун-даа дү-гүрөрттөн каарына биле мен» деп чынып турган.

А каан кырган-ача Артин чедип келерге, оолдун оуру-хейрин кичи көр арткаан турган. Артин ирен ур-да бо-донмайн: «Чангыс стол ар-тынга моюн соңгар соң-биле дашка көдүргөн кичини ады букараазы» дөө. Кырганын ол чугаанын оон каа-даа ут-пас дээрин маргылдаа чок.

Ээрип суксуу ээриштин културалык пропагандалаа-ры — ол дээр арагалаашкы-га удуу намынанын бир хол улазымышкыны болур ужу-рут.

Оон мый бир көчүт чу-гула чүе — кичи бүрүзү бо-лудуң өг-оранын, ады-өгө-лөриниң ат-алдары диди, бо-лудуң калдыг-даа аажы-чаңы диди база харысалалыг бо-

ХАБАРОВСКИЙ КРАЙ. Край-ный санитарный узел чүгү-лүч экибаштар эрткен чы-лын дыйа хой километр чер-ин ужуң эрткен. Олар мыл бестекчилерин тайга-сында тургаларына, геоло-гия бөлүктөрүн турар чер-леринге, илалыктерге, аңчы-ларга, балыкчыларга, мете-останцияларга четкилдөө.

Дуржулгалыг эчилер аар аарыг килерге дүргөн дуа-зын чедирин, арта сумелери берип, Аңчы далайын, Татар оожуну болгон Амунду-даа кылдыларында хой санын ту-дуг суураарын чоңутта про-филактика амык кылып турарлар. Эмчи дуазы көр-түсөрип, сэматтарын бол-гон вертолёттарын амыгла-рынын бүтү чарыгалдарыа күртө күсөлү-биле төлөп ту-рар.

ЧУРУКА: крайный район-ларынче ужулуп үнериниң мурнуу чарында (он тала-зында солгай талазынче) ке-лип эмирер эми сестрамы Г. Л. Волкова, педиатр-эмчи Э. Ф. Филонова, хирург А. Г. Шмелев болгон вертолёт баш-карыкчымы В. Н. Исенов олар-нын орук тодарып турары. (СЭТА-нын фотохроникасы).

АЖЫЛДААРЫНЧЕ ЧАЛАП ТУР

Аш-чем барааннарынын магазинеринге амыклар-биле сактыгыларын, экспедиторларын, чүдүрүчүлери, амык-чыларын, аштакчыларын чалап тур. Гаа-биле чыгармачылар кылдыр чекке амыклар элек-триктары болгон шал шүткүн өрөңдерини база чалап тур.

Ажыга кирип күзөөнөр Кызыл-садыгын кадр килдизинге кедир.

КЫЗЫЛ-САДЫГЫН ДИРЕКЦИЯЗЫ.

Касса аппаратарына кассирлер амыклар-биле бир ай хуусаалыг курса өрөңдерин Кызыл-садыг хуаап ап турар.

Ана өрөңдери-биле 18 хардан ору намыз, 8-10 класстар дооскан Кызыл хоорайда чурттал турар килерин хуаап алдыр.

Өрөңкилерге айда 51 рубль хемчегдин стипендия тө-лөп бээр.

Өрөңдери күзөөнөр Кызыл-садыгын кадр килдизинге ке-дир.

КЫЗЫЛ-САДЫГЫН ДИРЕКЦИЯЗЫ.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ

Кызыл, Шейтан-Браченко кулмчуу, бажы № 3, ТЕЛЕФОНАРИ: Редакторун 24-63, редакторун орлаакчыларын 35-24, проп-аганды килдизин 23-54, харысалгалы секретарын 23-35, партийи амырлар килдизин 37-13, култур килдизин 23-54, кезе амы-агы килдизин 21-47, үзөтүр килдизин 22-64, чааа килдизин 41-27, информация база совет тургузу килдизин 20-60, бухгалтерия-нын 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбей барганда 32-75. Телефонче доолар.

Тыва АССР-дин Министрлер Чөвүлелин чанында Тываным ном үндүрөсөрия республика типографиясы (Кызыл, Шейтан-Браченко кулмчуу 1).

Солун неделяда 6 катан үнөр

Пар ама 2 Тираж 15368 Чыгыр № 43.

ТС-01424